
ELŐSZÓ

PINTÉR MÁRTA ZSUZSANNA

A kötet az Eszterházy Károly Egyetem Alkalmazott Kultúra- és Drámakutató Csoportja által 2019. novemberében szervezett tudományos szimpózium előadásainak írott változatát gyűjtötte egybe. Az egyetem Irodalomtudományi Tanszékének sorozata, az *Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae. Sectio Litterarum*, újraindulása óta igyekszik olyan tematikus számokat összeállítani, amelyek a szélesebb olvasóközönség érdeklődésére is igényt tarthatnak. Az előző, 22. kötethez hasonlóan (*Kánonok és kultuszok a gyermek- és ifjúsági irodalomban*, Eger 2019), most is egy jól körülhatárolható és monografikus mélységben feldolgozható témát választottunk, amely jelentős hiányt pótol.

A kötet egyik tanulmánya szerint „Pintér Béla drámaírói életművének vizsgálata mostanra az irodalomtörténet sürgető feladatává vált.” Ez a felismerés és ez a tény hívta életre a konferenciát, amely elsősorban Pintér Béla két megjelent drámakötete alapján (Pintér Béla, *Drámák*, Budapest: Saxum Kiadó, 2013.; Pintér Béla, *Újabb drámák*, Budapest: Saxum Kiadó, 2018.), tehát dráma- és irodalomtörténeti nézőpontból vizsgálta a szerzői életművet. Az időzítés azért volt nagyon pontos, mert a második kötetrel együtt már egy olyan drámakorpusz állt rendelkezésre (összesen 14 drámaszöveg), amely a – szerencsére még egyáltalán nem lezárt – alkotói pálya egy jelentős időszakát tudta reprezentálni, ugyanakkor az új kötet megjelenése után eltelt több mint egy év már lehetőséget adott a kritikai reflexiók értelmezésére, összehasonlítására és feldolgozására is. A konferencián elhangzott hat előadás tanulmánnyá alakított változata egymással is folyamatos párbeszédben van, nagyon izgalmasan kapcsolódnak össze, mást és mást emelve ki akár ugyanabból a drámai motívumból is. Nagy András átfogó igényű, az eddigi életmű teljességének csomópontjait bemutató áttekintésének (*Kis magyar patográfia: Pintér Béla drámái*) fontos konklúziója, hogy a poszt-dramatikus színház egyik legmeghatározóbb hazai vonulata Pintér Béla munkásságához köthető. A tanulmány címe (és kulcs-metáforája) szerint Pintér Béla darabjai „lelki, társadalmi, politikai körleírásokat ábrázolnak”, sőt a magyar sors „körtörténete” is ott van bennük.

A többi tanulmány egy-egy konkrét drámaszervező elemet vagy tartalmi motívumot emel ki a drámákból. Ezt a metódust követi Szentesi Zsolt tanulmánya (*A konfliktusalakítás sajátosságai Pintér Béla drámáiban*), amely a konfliktus milyenségét és minőségét tárgyalja a drámákban, megállapítva, hogy a legfontosabb információk, tények általában csak a drámák utolsó jeleneteiben kerülnek napvilágra, így sok-sok korábbi feltételezés, adat, karakter, szereplői cselekedet teljesen új megvilágításba kerül, átértékelve és átértelmezve az addigi

dráma-világot. Kollár Zsuzsanna tanulmánya (*Politikum a Pintér Béla-drámákban*) éppen azzal a vetületével foglalkozik ezeknek a szövegeknek, ami sajátosan megkülönböztető jegye Pintér Béla drámáinak: mai magyar valóságunk szinte minden égető problémája és konfliktusa ott van a darabokban, miközben (a tanulmány írójának helyes megkülönböztetésével) nem politikai színházat, hanem politikus (a mai közügyekre reflektáló) színházat csinál. A realitás (vagy a Doktorcsik Noémi által emlegetett naturalizmus) azonban átpoetizálódik, szürreális álommá válik több darabban (az álom –motívum szinte mindig viszsztatérő elem, ahogy több tanulmány is utal rá). Ezt mutatja be Kusper Judit tanulmánya (*Az abszurditás realitása Pintér Béla Fácántánc című drámájában*), aki Pintér Béla történelmi paraboláját, a *Fácántánc* című darabot elemzi (lehetőséges párhuzamokat, brechti előzményeket is keresve), annak az allegorikus hálónak a felfejtésével, ami a dráma sokszínű, sokféle értelmezési lehetőséget kínáló, abszurd szövetét adja. A nyomasztó és kibeszéletlen társadalmi kérdések vizsgálata (gyermektelenség, örökbefogadás, családon belüli erőszak stb.), az elesettek, a kirekesztettek világa automatikusan veti fel a determináció kérdését is az emberei sorsokban. Ezt a kérdést vizsgálja Doktorcsik Noémi tanulmánya (*A drámai cselekményt szervező elemek: biológiai és társadalmi determináció Pintér Béla darabjaiban*), elsősorban a *Kórház-Bakony*, *A Sehova Kapuja*, *a Titkaink*, *A Sütemények Királynője* és a *Szívszakadtig* elemzésével. Egyetlen drámára szűkíti le a nézőpontját Imrényi András, amikor a *Tündöklő Középszer* rímeit vizsgálja. Az érdekes verstani megközelítésű tanulmány azonban jóval szélesebb horizontra jut, mint ahogy várnánk: Pintér Béla alkotói módszerének lényegéhez ér el, amikor (a hatásvadász rímeket vizsgálva) az állandó stílus-törést (művésziesség és közönségesség, autentikus és giccses dichotómiáját) mutatja be a szöveg rímelésén keresztül. A sokféle vizsgálat létjogosultságát mutatja az ehhez hasonló szempontot választó, mégis másféleképpen értelmező szöveg, Onder Csaba *A verses beszéd funkciójáról Pintér Béla drámáiban* című tanulmánya. Megállapítása szerint a verses forma Pintérnél mindig az „önreflektáló metadráma” jele, lényegi attribútuma. A verses szöveg nem egyszerűen elidegenít, hanem egyúttal „mássá is teszi” azt a világot (a színház, az artisztikum világát) amit megjelenít. A kötet utolsó darabja Enyedi Éva dramaturg munkanaplója *Az Őrült, az Orvos, a Tanítványok és az Ördög* című Pintér Béla drámához (*A Szürke Galamb Evangéliuma: intertextualitás és parafrázis* címmel). Eme kuriózum mellett további nagy nyeresége a kötetnek, hogy (a konferencián elhangzott, Pintér Bélával folytatott beszélgetés eredményeként) éppen ennek a kiadványnak köszönhetően gyarapodhat a nyomtatott Pintér Béla-drámák száma 15-re, a *Függelék*ben helyet kapó, most először megjelenő drámával, ami így (a későbbiekben) újabb elemzések tárgya lehet. Ez a kötet tehát szándéka szerint nem lezár, hanem elindít valamit, egy olyan irodalomtörténeti-irodalomkritikai párbeszédet, ami a tudományos elemzés szakmai minőségével együtt a kánonteremtés fontos aktusa lehet.

Eger, 2020. március 30.